

14. N.K.S.' forskningsstrategi 2018-2024

«Kvinnehelse - fra vugge til grav»

Vedtatt av landsstyret 13.-14. juni 2019

- **N.K.S. skal tette kunnskapshull og være en initiativtaker og økonomisk bidragsyter til kunnskapsutvikling og forskning på kvinnehelse**

Innledning

Sanitetskvinnene har vært en pioner innenfor forskning siden 1916, og vi er fortsatt den fremste enkeltaktøren innen kvinnehelseforskning i Norge. Vårt mål er å tette kunnskapshull spesielt innenfor kvinnehelsesykdommer og lidelser, men også for målgruppen barn og unge. Vår kunnskap fra forskning skal også legge grunnlaget for vår dialog med helsepolitiske myndigheter og utdanningsinstitusjoner for å sikre at resultater blir tatt i bruk og at kvinnehelseutfordringer blir satt på dagsorden. Denne strategien avløser tidligere strategi 2014-18 – «Kvinner og barn først».

Forskningsstrategiens formål

Forskningsstrategien tar utgangspunkt i N.K.S.' strategiske plan 2018-24 «Modig, nytenkende og likestilt»: Planen har tre prioriterte hovedområder: (1) å fremme kvinners helse gjennom likeverdig tilgang til helsetjenester, kvinners reproduktive og seksuelle helse og rettigheter, en trygg og god alderdom, sikre at minoritetskvinner får delta aktivt i samfunnet og forebygge vold mot kvinner. (2) bidra til en trygg og inkluderende oppvekst og sikre at barn inkluderes og får delta på like vilkår i meningsfulle aktiviteter, at jenters selvbilde styrkes slik at de kan ta egne trygge valg og å ivareta barn og unge som pårørende i vanskelige livssituasjoner. (3) bidra til å skape trygge lokalsamfunn ved at våre medlemmer i beredskap samarbeider med kommuner og andre beredskapsaktører som et supplement til nødetatene og være en aktiv ideell aktør for å sikre helse- og velferdstjenester der det er udekkede behov.

Forskning er et verktøy for å tette kunnskapshull og N.K.S. skal være en initiativtaker og økonomisk bidragsyter til kunnskapsutvikling og forskning på kvinnehelse og barn og unge.

Forskningsstrategien er det førende dokumentet for sanitetskvinnenes ansvar og engasjement 2018-24. Strategien angir retning og valg for å nå organisasjonens faglige prioriteringer i perioden som grunnlag for endelig vurderinger og tildelinger.

N.K.S. Forskning og utvikling

Forskning er en prosess som gjennom systematisk arbeid kan frembringe nye kunnskaper og økt viten¹. Forskning foregår hovedsakelig ved universiteter og høyskoler (som har forskning som hovedoppgave ved siden av undervisning), frittstående forskningsinstitutter og i helseinstitusjoner. N.K.S. legger følgende definisjoner til grunn for inndeling og prosjektdesign:

1. Grunnforskning og anvendt forskning
2. Oppdragsforskning er utredninger og evalueringer som settes ut på anbud på bakgrunn av konkrete problemstillinger N.K.S. ønsker å få belyst.

¹ Store Norske Leksikon

3. Utviklingsarbeid er systematisk arbeid som utvikler ny kunnskap eller anvender eksisterende kunnskap, bla. rettet mot innføring av nye metoder, produkter eller tjenester.

Forskningsstrategiens mål

Forskning er et verktøy for å nå organisasjonens mål². I perioden 2018-24 skal N.K.S.:

1. Øke forskningsaktiviteten på kvinner og barns helse og livsvilkår

N.K.S. arbeider strategisk og politisk for å øke forskningsinnsatsen på flere måter. Å etablere et eget kvinnehelseforskningsprogram gjennom Norges Forskningsråd ble vedtatt allerede av Landsmøtet i 2013, og er et pågående arbeid. I tillegg skal N.K.S. øke omfanget av forskningsmidler for tildelinger i tråd med vår strategi, gjennom N.K.S.' egne fond og ExtraStiftelsen Forskning i den kommende perioden.

2. Benytte forskningsaktiviteten som rekrutteringstiltak for nye medlemmer

Gjennom økt formidling av resultater fra forskningsprosjektene, øker oppmerksomheten om N.K.S. som organisasjon fra miljøer og målgrupper som tradisjonelt sett ikke kjenner til sanitetskvinnene så godt. Vi skal i perioden øke formidling og dialog med utdannings- og helseinstitusjoner i de største byene. Gjennom økt kunnskap om betydningen av vår forskningsinnsats, både historisk og i nåtid, vil N.K.S. nå nye målgrupper som kan bidra til å styrke organisasjonen. Vi vil stille krav om formidling i kontraktene med forskningsmiljøene når vi tildeler midler.

3. Økt forskningsaktivitet i våre institusjoner som grunnlag for kunnskapsbasert klinikk og praksis

N.K.S.' ideelle virksomheter skal arbeide kunnskapsbasert, og forskning er allerede integrert i en del av spesialisthelsetjenesten som leveres i våre virksomheter. Vi skal i perioden sikre at flere av egne virksomheter i større grad blir kjent med og får finansiert relevant forskning gjennom N.K.S. sin ordning for 3-årige forskningsstipendiater og ExtraStiftelsen. Resultater fra relevante prosjekter skal tilflyte og sikre synergier for virksomhetene.

4. Sikre synergier av relevant forskning som grunnlag for aktivitetsutvikling

Som frivillig aktør med 650 lokalforeninger med forebyggende aktiviteter innenfor våre strategiområder, er det et mål å sikre synergier mellom relevant forskning og lokalforeningene. Å gjøre N.K.S. kjent som forskningsaktør innebærer også en økt satsing på formidling av resultater som har betydning for egne frivillige aktiviteter.

5. Styrke forskningsformidling gjennom kunnskapsdeling

N.K.S. skal i perioden etablere og aktivt benytte prosjektbibliotek som del av arbeidet med å synliggjøre organisasjonen som forskningsaktør og resultater fra forsknings- og utviklingsprosjekter.

6. Forskningsbasert kunnskap skal tas i bruk gjennom et tettere samarbeid med helsetjenestens aktører

Det er et mål å bidra til at helsetjenestene og utdanningsinstitusjonene i større grad blir gjort kjent med og tar i bruk resultater fra forskning. N.K.S. skal gjennom formidling og påvirkningsarbeid overfor helsemyndigheter bidra til at ny kunnskap tas i bruk.

7. Etablere partnerskap innenfor kvinnehelseforskning

N.K.S. skal etablere partnerskap med relevante aktører som ledd i arbeidet med å øke FoU aktiviteten og redusere sårbarheten ved eksisterende finansiering.

8. Kunnskap som grunnlag for helsepolitiske prioriteringer nasjonalt og lokalt

² Måltall fastsettes i årlig økonomi- og handlingsplan

N.K.S. skal ta i bruk resultater fra forskning som grunnlag for økt oppmerksomhet omkring kvinner og barns livsvilkår og helse i arbeidet overfor politiske myndigheter.

9. Brukermedvirkning

Brukermedvirkning i forskning handler om tillit. Forskning er basert på prinsippet om at mennesker som blir berørt av forskning også har rett til å mene noe om hvordan forskningen skal være. Brukermedvirkning i forskning fører også til mer relevant forskning og høyere forskningskvalitet, særlig når det gjelder forskningsdesign og metode. N.K.S. skal tilrettelegge for at prosjekter i vår regi skal ha systemer for brukermedvirkning.

10. Åpen tilgang til forskningsresultater

N.K.S. legger til grunn at vitenskapelige artikler som resultat av vår finansiering skal være åpen, gratis og tilgjengelig. Forskere skal publisere sine artikler i åpne tidsskrifter der det er faglig forsvarlig.

Strategiske programområder 2018-24

Våren 2018 lanserte N.K.S. sammen med Kilden Kjønnforskning rapporten «Hva vet vi om kvinners helse». Rapporten tydeliggjør forskningshullene innenfor kvinnehelseforskning og gir N.K.S. mulighet til å prioritere forskning som ikke er prioritert av andre. Rapporten³ vil dermed være førende for tildelinger og prioriteringer i perioden innenfor kvinnehelse. I tillegg er barn og unge inkludert som målgruppe i strategiperioden, jf Strategisk Plan.

N.K.S. har definert to programområder i perioden: Programområde 1 prioriterer forskning og hovedsakelig 3-årige forskningsløp innenfor kvinnehelse og psykisk helse barn og unge. Programområde 2 er oppdragsforskning hvor N.K.S. selv skaffer til veie kunnskap for å øke oppmerksomhet og dokumentasjon som grunnlag for kunnskapsbasert dialog om rammebetingelser som for eksempel helsemyndighetene.

Programområde 1: Prioritere medisinske kunnskapshull i et livsløpsperspektiv – fra vugge til grav

Basert på rapporten «hva vet vi om kvinners helse», skal N.K.S. prioritere ulike kvinnelidelser hvor det fortsatt er kunnskapshull, herunder minoritetskvinnehelse. Barn og unge er i tillegg en prioritert målgruppe. Vi har benyttet begrepet «livsløp» som beskriver livsforløp fra fødsel til død og som har i seg markeringspunkter som skaper muligheter, men også begrensninger over tid i de konkrete fasene. Alderdom, overgangsalder og fødsel er eksempler på ulike markeringspunkter i et livsløp. N.K.S. skal i perioden prioritere prosjekter innenfor følgende felt:

Hjerte- og karsykdommer

Det er flere aktører og betydelig mer forskning på hvordan kvinner og menns hjerter og hjertesykdommer skiller seg fra hverandre. Det er imidlertid fortsatt mangel på kunnskap om mekanismene bak kjønnsforskjellene, og vi har fortsatt dårligere utviklede diagnose- og behandlingsmetoder for kvinners hjertesykdommer. I perioden styrker vi forskning om kvinnehjertet og bakenforliggende kjønns spesifikk sykdomsutvikling som påvirker utvikling av hjertesykdommer hos kvinner.

Kreft som rammer kvinner

Det er i dag flere store aktører innenfor kreftforskning. Kreft har vært og skal fortsatt være et område som N.K.S. vil prioritere innenfor forebyggende behandling og senskadeoppfølging av kvinner som

³ Link til rapporten side 5

har vært behandlet for kreft, samt kroniske sykdommer som kan utvikle kreft hos kvinner som konsekvens av legemiddelbehandling.

Muskel- og skjelettlidelser, langvarige smerte- og utmattelsestilstander

N.K.S. skal i perioden prioritere forskning og utviklingsprosjekter innenfor livsløpsspesifikke sykdomsforløp som rammer kvinner. Dette gjelder årsak, mestring og psykiske aspekter både i møte med helsevesenet, diagnostisering, behandling og oppfølging. Satsingen innebærer et fortsatt høyt fokus på revmatologi og autoimmune sykdommer, ME, leddgikt, beinskjørhet og fibromyalgi.

Seksuell og reproduktiv helse

N.K.S. vil prioritere forskning og utviklingsprosjekter innenfor fødsel og barselomsorg, overgangsalder og eldre kvinners helse. N.K.S. vil prioritere seksuell og reproduktiv helse for barn og unge kvinner - som for eksempel prevensjon, HPV-vaksine og kjønnsykdommer. N.K.S. skal prioritere sykdommer og lidelser som rammer kvinner spesielt men er lite prioritert; for eksempel vulva- og underlivsykdommer som endometriose og adenomyose

Psykisk helse

Psykisk helse er et prioritert område. Det trengs mer kunnskap omkring hvilke aspekter av kvinners liv og sårbarhet som påvirker kvinners mentale helse, og forårsaker angst og depresjon hos kvinner, og spesielle livsfaser som aldersutfordringer, svangerskap og barsel. Vi vil også jobbe med tematikk knyttet til vold og overgrep, og kroppspress.

N.K.S.' Ekspertpanel

Innenfor programområde 1 har N.K.S. knyttet til seg eksterne fagrådgivere (Ekspertpanelet) som vurderer prosjektsøknadene innenfor de ulike fagfeltene basert på søkers og forskningsmiljøets kompetanse og prosjektets relevans. Panelet har samlet sett en variert medisinsk og helsefaglig kompetanse. Generalistkompetanse er viktig, men også representanter som har en eller flere godkjente spesialiteter har plass i panelet. Ekspertpanelet er fleksibelt i struktur og kompletteres med øvrige fagkyndige ved behov for spesielle vurderinger. De eksterne rådgiverne følger egne retningslinjer for habilitetsvurdering ved behandling av forskningssøknader. Følgende kriterier legges til grunn for vurdering av prosjekter:

- *Kvinnehelseprofil:* Prosjektet skal bidra til å synliggjøre N.K.S. og være i samsvar med organisasjonens strategiske plan, forskningsstrategi og handlingsplan.
- *Relevans:* Forskningssøknaden skal være av god forskningsteknisk kvalitet, og ha kunnskaps- og organisasjonsrelevans for N.K.S. Søknaden skal redegjøre for forskningsdesign, dvs. avklare databehov, og beskrive metoder som er planlagt, og følge etiske krav.
- *Søkers kompetanse:* Forskeren og forskningsmiljøet som søknaden presenterer må inneha den nødvendige kompetansen til å håndtere metodene og til å vurdere resultatene.
- *Kvalitet:* Søkeren må vise motivasjon og være faglig kvalifisert med tilstrekkelig og dokumentert kompetanse. Vitenskapelige meritter/gjennomføringsevne skal også tydeliggjøres i forskningsgruppen og miljøet rundt søker.
- *Originalitet:* Søknadene må sikres at de bidrar til nyteknisk og har en tilstrekkelig god kvalitet, habilitet og ambisjonsnivå.
- Prosjektene må ha en klar problemstilling og benytte seg av metoder som er egnet til å gi svar. Søknaden skal ha godt definert forskningsmål med forskbare problemstillinger.
- Prosjektet skal være originalt og nyskapende og utvise etisk forsvarlighet.
- Det må være sannsynliggjort at prosjektet lar seg gjennomføre.

- Dokumentert system for brukermedvirkning.

EkspertPanelets innstilling legges til grunn for sentralstyrets endelig behandling av prosjektsøknadene i desember hvert år.

Programområde 2: Å tette kunnskapshull på systemnivå

Kvinnerens livsvilkår er definert ut i fra strukturelle, politiske og sosiokulturelle mekanismer og mønstre. Det kan være tematikk knyttet til abortlovgivning eller kvinnens tradisjonelle rolle som pårørende, ulikhet i helsetilbud for utsatte grupper eller utdanningssystemets egne prioriteringer. Ulikhet i behandlingstilbud og konsekvenser av organisering av tjenester vil være andre eksempler på strukturelle mekanismer som begrenser kvinner.

N.K.S. skal i perioden sette søkelys på definerte områder i Strategisk Plan 2018-24 hvor det er behov for økt oppmerksomhet og skaffe til veie dokumentasjon som bidrar til konstruktiv dialog med myndighetene om helse og livsvilkår, og sikre rammebetingelser for N.K.S.' frivillig aktivitet og ideelle virksomheter. Metode og prosjektdesign kan være utviklingsprosjekter, evalueringer, sammenstillinger og FoU prosjekter. For programområde 2 beslutter sentralstyret etter innstilling fra generalsekretæren.

Avsluttende merknader

Forskningsstrategien er vedtatt av Landsstyret og skal legges til grunn for organisasjonens arbeid innenfor forskning og utvikling.

Les mer om sanitetskvinnene på vår hjemmeside www.sanitetskvinnene.no

Rapporten «hva vet vi om kvinners helse» kan lastes ned [her](#)

Strategisk plan 2018-24 kan lastes ned [her](#)